

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Vigesima nona causa. Conjugium servile tenet vigesima nona. Duæ quæstiones vigesimæ nonæ causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. II. q. Locus fidei aliam ducere uocem,
quam i. Christiana fidei edicte maledic.
dimititur.

Gregorius autem contra testatur dicuntur.
Si infidelis discedit odio Christianae fidei, discedat.
Non est enim frater aut futor subiectus servitutis in hu-
mammodi.] Non est enim dimissio peccatum propter Deum,
si alii se copularerint. Contumelia quippe creatoris fol-
vit iuri matrimonii circa eum qui relinquitur. Infidelis
autem discedens, & in Deum peccat, & in matrimonio-
num: nec est ei fides servanda conjugi; quia b proprie-
tate discedit, ne audiret Christum, Deum & Christiano-
rum conjugiorum.

¶ Hæc non sunt inventa apud B. Gregorium: sed apud B. Ambro-
sium ad cap. 7. 1. Corinthus eadem fert leguntur plenius, at-
que apius exposita.

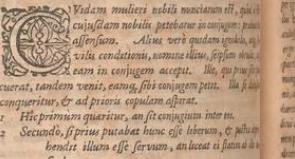
i. ¶ Quam] Sic etiam in verbis: sed si legeretur, quem
magis videtur respondere verbis ipsius capituli.

z. ¶ Christum Deum.] In loco indicato est, ne audiaret

auctorem esse Christianorum Deum conjugi.

Hie distinguendum est, alii est, dimittere volentes colla-
bitare, aliis aliud, discedentes non sequi. Volentes enim cohabiti-
tare licet quidem dimittere, sed non ea vivente aliam superflua-
re discedentem vero sequi non oportet. & ea vivente aliam di-
scedere licet. Verius hoccum nisi de intelligentia est, qui infa-
litate copulati sunt. Ceterum si ad fidem ueritatem concubis est,
vel si uter, fidei matrimonio iunctus est, & procedens tempore
alter eorum a fidei discesseris, & eis fides conjugem dereliqueris,
discedens discedentem non constitutus: non tamen illa vivente alter-
ram ducere poteris: quia ratum conjugium fuerat inter eos, quod
nullo modo fidei poteris.

CAVSA XXIX.

Vidam mulier ubilibus matronis est, quia

cuiusdam nobilis petebatur conjugem: prout

affectionem. Altera vero quadam ipsa, quia

vile conditio, nomine clara, scilicet, genitrix, &

coniugem accepit. Illa, qui transi-
uerat, tandem venit, easq; flos coniugem petat, ita si illa

conqueritur, & ad priorem copulam elicit.

i. His primis questione, an sit conjugium inter u-

Secundo, si prius putabat hunc esse liberum, & postea

bendit ilium esse servum, an lecat si placet a deo

scire.

QVÆSTIO III.

Vtrum vero bigamus sit reputandus, qui ante baptismum
habuerit unam, & post baptismum alteram, auctoritate
Hieronymi patet. Ad enim super epistolam Pauli ad
Timothaeum.

C. I. q. Non est legamus, qui ante baptismum
habuerit unam, & post baptismum
alteram.

Oportet et Episcopum unus uxor eius virum. Ve-
rum hoc post baptismum habuerit unam, & post baptismum habuerit aliam
non est reputandus bigamus, cui profectus innovatus per
baptismum omnia vetera sunt dimitti.

¶ Sententia huius capituli habetur super dist. 26. c. unius ex glo-
baliorum primis ad Thessalonici c. 3. Beatus autem Hieronymus
hanc rem, & in epist. ad Tit. 1. a. a. satisgit, & in epistola ad Oceanum
sepius tractat.

C. II. q. Non debet fieri Episcopus, qui ante ba-
ptismum habuerit unam, & post bapti-
smum alteram.

Alioquin vero contra refutatur, & Innocentius. Aut
enim Augustinus super epistolam
Pauli ad Titum.

Acutius f. vero intelligunt, qui nec eum ordinandum
censuerunt, qui ante baptismum habuerit u-
nam, & post baptismum alteram. In baptismate enim
extrema absoluuntur, non federatio conjugii disolvitur.
Sicut illa, quia catechumeni uita fuit est, inter Dei virgi-
nes consecrata non potest, sic qui ante baptismum ha-
buerit unam, & post baptismum alteram, non nisi bigamus

¶ Sent. 4. diff. 39. Glos. 1. Corinth. 7. ad illud: (non est enim
frater.) b. alqua. c. Sent. 4. diff. 39. d. al. Superindu-
serit. e. Supra diff. 26. unius. f. Supra diff. 26. Aca-
tologia.

Item si quis promitteret, se videretur noli aures pro uero
fieri multo exhalantes, & non me despiceret, nesciit de me
sentis in orationem. Nisi quod sentis non excludit. Erat pro
conditio, coniugis confessionem non admitti. Illo non pos-
set se vendicatur agnum Marcellum, & postea uicem faci-
cens, & eum agnatum illi, nesciit de me. Contra
lo convertit fide de prelio, aut ascendens est agnus pro uero
fieri multo exhalantes, & non me despiceret, nesciit de me
sentis in orationem. Nisi quod sentis non excludit. Erat pro
aliquando in illud confessus, quia confessus non est nisi uero
Si quis ergo hinc orationem excludit confessionem, se & non
eror persona. Non enim confessus in translatio non agnus
bat esse. Sed objective d. Iacob non confessus illi, nesciit de
Raeli. Episcopum sequitur anno pro Raeli scripta. Contra

g. Sup. diff. 26. unde. & sup. a. q. 2. exempl. 2. 2. 2.

in prim. g. 4. Sent. 4. diff. 39. g. Glos.

genuis. Læc sicut si impinguo, non sunt conjugium traxi nisi error propriae confusione exhortat; quia ut dillum est, non in eam con-
ficiatur, sed in Rebus. Hoc auctoritate. Confessio cuius est
pacem, ad huiusmodi. Procedit in confessio, quando ante car-
pum apud in individuum eam confuetudinem utrumque con-
ficiat: pectorum, quando post concubinorum, fere concubacum
convenienter in item. Itaco ergo & Læc non feci conjugis
procedentibus, sed subsequenti: ne tamen exprimo concubacum
procedentibus, cum illi maritali affectu eam cognovit,
et tamen affectu sui deitatem perficeret, putans hoc preponen-
tio et pectora impensa se puer copulatus. Quod a au-
torum pectora nullius exposito, auctoritate illa probatur, que
ut uero, utique in his, fere videlicet & marito, in lictum
tum, & eis tunc sua servis cognita perhuietur: quia cum fere
concupiscentia monita confessio, illa tam, qui cognovit eam
percepit, exposito. Alter etiam hoc probatur. Diabolus
ad monachos in Angelum lucis transformati, nec est per-
cipitur, si ruror autem effe bonis, cum se bonum formulat. Si
enim ut ipsa similitudine queritur, an sua beatitudinis vellet effe-
pato, ut de respondere, fe & suo confessione velle transfor-
mationem est confessio in conformitate diabolice damnatio-
ni amissione participationem etenim clarificari? Item, si quid
autem, nomine Augustini, vel Ambrosii, vel Hieronymi, a
dicti uulnus confessio offert, atque ad sua fidem cum similitudine
impresum, fello præterit affiniorum, in eisque fides sententiam
demonstratur, nonne hereticus fidem, sed in integratio-
nibus suis, quam illi hereticus fermentebatur habere. Quia
ergo huius deinceps error, non in hinc, sed in eam, quoniam esse je-
mandae est confessio, pater, quid ejus cognitio non fuerit.
Et tunc fides & qualitas non excludit confessio: volunt si
quoniam in praeteritis aliquo ecclasi, quam patet effe
utramque illa effe non cognoscitur: quoniam hic deinceps errorre
finita, ut tamen pectora prælatae accepta. Similiter
autem pectora, patet illam effe divitiam, non pectora remittare
possunt, quoniam error erit. Error qualitas non exclu-
ditur confessio, utpote se quia emittit agnum vel vineam,
quoniam pectora ultimum, quoniam sit error in qualitate re-
sonum, nonne ferimus credendo, non potest tamen vendicemus
resonem. Similiter, qui dicit in uxorem hereticum, vel corru-
pum, non patet illud, vel virginem, non potest eam dimi-
nere, si dicimus.

QUÆSTIO II.

Secunda quæstio proposita est de conditione, an licet armis
hunc dimicare, quem putabat liberum, & propositum
conveniens. Quod vero militi non licet a fero
defendere, nolite resonibus videntur pectora prebari. In d. Orisfo e-
stis uero est latens, nec Grecus, nec frater, neque liber: ergo
non in imperio Christi. Eadem enim legem sive Christi u-
tique respondeamus. Indistinctus enim ab e. Apofolio dicitur omnibus:
[Qui uult uolvi, uolvi in Domino.] Non præceptum, ut ingemina-
mus, ut uolvi, uolvi in Domino. Non præceptum, ut ingemina-
mus, ut uolvi, uolvi in Domino. Eadem enim legem sive Christi u-
tique respondeamus. Quoniam enim, cujuscumque conditionis finit
uolvi, ut uolvi, uolvi in Domino, habere non dubitau-
mus. Ita tamen omnes, unam legem habent, ergo sicut

ingenuis dimitti non potest, sic nec servus semel conju-
gio copulatus interius dimitti potest.
q. Caput hoc apud Burchardum & Venem sequitur post ultima
verbis capitis, si quis ascillam, infra eadem.
i. Si autem omnes j. Hoc uero ad finem habent quidem
in Panormio, sed non apud Burchardum & Venem, vacuatum
ipsius collectiorum.

C. II. q. Annullum in matrimonio suspicuum viri
dimitti non licet.
Item Zacharias Papa a.

S. i. quis liber ancillam in matrimonium accepit,
non habet licentiam dimittere eam (si confessio am-
borum conjuncti sunt,) excepta i. causa fornicationis;
sed una lex deinceps erit per omnia & viro & foemina.
i. Excepta j. Hoc uero ad finem non sunt in Capitularium,
usque apud Venem, qui illa citat. Magister vero sententiarum ha-
bit, nisi ob fornicationem.

C. III. q. Inter patronum & libertam conflat
use matrimonium legit-
mum.

Item Iulius Papa.

S. i. quis ancillam suam libertate donaverit, & in
matrimonium sibi sociaverit, dubitatur a. apud
quodam, utrum huiusmodi nuptia legitimæ effe vi-
deantur, an non. Nos itaque veritatem ambiguitatem
descidentes, talia connubia legitimæ effe censemus e.
Si enim ex affectu suum omnes nuptie, & nihil im-
plum, & legibus contrarium in tali copulatione fieri
potest, quare prædicta nuptias inhibendas exsime-
mus?

z. pars. Hoc ita respondetur. Non negatur ingenuum posse nu-
bere firo, sed dicimus, quid sinefectio effe servitutis conditio, libet
potest dimitti, cum servitutis usus fuerit depræbenta. Illud autem
Apofoli & Iulii Papa intelligendum est de liu, quoniam conditio u-
trique macta est. Hoc uero conditio materi strigata erat; non
ergo præsumit autoritas cogitar manere cum illo, sed libetrum illi
effe ostenditur vel manere, vel discedere.

C. IV. q. De eo, qui ancillam duxit in uxorem,
quam putabat effe libe-
ram.

Unde in concilio apud Vermeriam, cui dicitur
tertius Rex Pipinus, statuuntur est,
cap. 6.

S. i. quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius
aceperit, & existimat quid ingenua sit, si ipsa feci-
na fuerit postea in servitutem detecta, si, si eam a scrinante
redimere potest, faciat: si non potest, si voluerit, aliam
accipiat. Si autem ancillam eam fecerit & collauda-
verat, prout & legitimam eam habeat. Similiter & mu-
lier ingenua de fero alterius facere debet.

q. Scriptum est nomine tituli universitatis Lovaniensis ad S.
D. Gregorium XIII. extare in biblioteca B. Trudonis librum
manuscriptum sub hoc titulo. Excerpta decretorum in quo inter
dua capitula istius concilii apud Vermeriam habentur loc & sequens
caput.

i. ¶ Decreta j. Apud Magistrum legitimam in servitutem de-
jecta: apud Burchardum vero, interius: quid verbum hac ca-
dem notio habetur lib. 3. Capitularium, a. 2.

z. ¶ Prout j. In aliquo servitu codicibus est. Post ut,
item, potest ut, quemadmodum & apud Burchardum &
Iuvenem.

a. Capit. l. 6. c. 94. b. Sentent. 4. distin. 16. Ivo part. 8. cap. 53.

c. Polyc. l. 6. t. 12. 4. Burch. l. 9. c. 12. Ivo p. 8. c. 156. Pam. l. 6. cap. 33.
d. al. dubitabatur. e. al. confimus. f. alt. existimaverimus.

g. 4. Sent. dist. 35. Burch. l. 9. c. 26. Ivo p. 8. c. 164. Pam. l. 6. cap. 41. & 111.

Hh 3

C. V. *q. Non licet mulieri dimittere, quem
sciens servum accepit in
virum.*

Item ex eodem, c.s. 2

Si femina ingenua accepit servum, tunc quod ser-
vus est, habeat eam; quia i omnes unum patrem
habemus in celis. Vnde ex crit viro & femine.

C. VI. q. Scrutatus occasione dimitti non valet,
qua post controversiam status se in li-
beratatem assue-
tum.

*Item Gregorius lib. 6. epist. 1. seu cap. 165. ad
Fortunatum Episcopum.*

Cvijus rei casta cum matre sua huc compulsa anno
prateito praesentum serventer latuit, fraternalis tua
cautio b' novit, quia scilicet maritus suus vester clericus
ab hoc, quod de futili fuerit conditione pulsat,
a suo noscitur amare levissime confortio, vosque hi positi
os afferunt promisisti, ut si probaretur liberam, adjuvan
tur. Domino, valuerit, suo eam coniugio reforme
ris. Fraternalis igitur vestra cognoscit, quod revelante
Deo libertatis autem, approbatu sit libera, nulla que in
ea macula servilia inventa est. His ergo cognitis, sum
mora aliqua suis per eos eam volumus mariti refutui
ne nulterius idem viri eius argumenta sibi occasione d
exquirat, quibus canit potibjaceat. Nam si t' vobis
(quod non credimus) minime fuerit adingileatum, eam
qui recipere forte diffidetur, nos illud cognoscatis cum
difficta vindicta correderemus.

Cum dicitur e: [sevis illum servum,] datur intellige, quod si nefares illos servum esse, non cogitum cum in manere. Quia erga haec et persona et conditionis dolus passa est, non cogitum habet ei, cuius fraude decepta est: si vero liberum accepto, et ille, ut causam praefit disdat, se aliovis servum fecerit, nec ille suorum dimittere, nec illud vinculum conjugi in se virtutem redigi poteri.

C. VII. q. Occasione conditionis dolosè mutata;
vir non discedat ab ea, quam li-
bertatis tempore acc-
perit.

Unde in Triburensi concilio.

Perlatum est ad sanctam synodum, quod quidam ingenius ingenuum accepit uxorem, et post filiorum procreationem occasione divortiti cuiusdam servum fecit, utrum necesse ficeret mulierem tenere debat: & si renuntiatur, utram illa quoque secundum legem servitutis subiecta debat, questionis est. Iudicatum est, uxorum minimè debere dimitti, non tamen de Christi legem mulierem in servitum redigi: dum illi non ex confusione coniugis se servum fecerit, quem libetum ipsa maritum accepérat.

¹ ¶ Quælibetum est] Ha duæ voces absunt à ceteris collectori-
bus præter Magistrum. Lex vero secularis, cuius hic mentio sit, est
inter leges Longobardorum, ut in glossa dictatur.

Quaritur etiam si servus unus, alterus ancillam accepit, an fit coniugatio inter eos.

C. VIII. q. Legitima servorum conjugia
deoritate Domini non diri-
mant.
Debet ita statutum est, in Concilio Ca-
nenli II. a cap. 30.

Idum est nobis, quod quidam legitime servos conjugia & potestificia quadam praestipulauit, non attendentes illud Evangelium c. [Iohannes conjunxit, Roma non separat.] Vade nos est, ut conjugia servorum non dirimantur, et nos Dominos habent, sed in uno coniugio patres, Dominis serviant suis. Et hoc in illis obtemperat, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem minorum.

CAVSA XXX

*Vidam populorum frequentia rapida, suum de lapsumate suscepit, dum credet ha-
suscepere: ex quo autem ipsa, dum credet ha-
scipere proprium, suscepit alienum: quoniam
pravit sibi in filium, & ex uxore sua filio*

quam filio suo adoptivo, spirituali uxori, dum utriusque
debet tradidit. Post triennium uxor moritur, & coniunctu-
lebam compatrii uxor sua vir elans sibi defensione: non

Quaritius primum, an uxori sua debutum reddentia
propriae filium de sacro baptistiose suscep-

Secundo, an spensalia contrahantur inter infantes.
*Tertio, an spirituales, vel adoptivi filii naturalliusque
 levant.*

QVÆSTIO I.

Quod autem proprium filium in Italiensibus habens, a uxori sua debitum reddere volebat, non auditoris probatum. Nulla enim admittitur postura, ut quis commatri sua carnaliter copuletur. Et auctoritatem suam sibi commatrem efficit: non ergo illi intercessio potest fieri.

C. I. Separantur utri ab uxoriis, qui in
causa natus proprio contum Episcopa
teuerit.

Peruenit ad nos Diaconus vester, sustinens epistolam defecens, quidam quidam vni & praeterito sabbato dicta esse pre magno agone incurrit nescientes proprios filios suscepimus ex cro fando. Cupis ergo facte, si pro iustitiam deinceps viri ac mulieres ad propium umbras non. Nos vero metu ex hac ex nigris patrum Patrum nostrorum dicta. Invenimus utrumque vis hujus Apostolice sedis, iam tanta contigit in auctoribus Iuris, Ephesorum, finitimi, Hieronimi, Alcibiadis civitatum. 2. Episcopis etiam carum curvantur at